

## STRATEGIA ROZWOJU GDAŃSKA 2030 PLUS

### PODSUMOWANIE WARSZTATU Z UCZNIAMI POMORSKICH SZKÓŁ RZEMIOŚL

Miejsce: Pomorskie Szkoły Rzemiosł, ul. Sobieskiego 90, Gdańsk

Data: 11/10/13

Godzina: 09:00-11:00

Moderator: Piotr Wołkowiński

Liczba uczestników: 80 uczniów Pomorskich Szkół Rzemiosł.

#### PRZEBIEG SPOTKANIA

Założenia do dokumentu Strategii Rozwoju Gdańska 2030 Plus powstają we współpracy z różnorodnymi środowiskami opiniotwórczymi, jak i z **mieszkańcami** oraz **uczniami** gdańskich szkół. To dzisiejsza młodzież będzie za kolejnych 17 lat gospodarzami miasta, dlatego też opinia młodych gdańszczan na temat kształtu i wizji rozwoju Gdańska jest w aktualnym procesie formułowania strategii tak istotna. Spotkanie z uczniami Pomorskich Szkół Rzemiosł było drugim spotkaniem z młodzieżą w cyklu debat strategicznych.

#### KWESTIE BIEŻĄCE ZGŁOSZONE PRZEZ UCZNIÓW W PIERWSZEJ CZĘŚCI SPOTKANIA

Podczas ćwiczeń na początku sesji postawiono pytanie uczniom, czy widzą swoją przyszłość w Gdańsku lub okolicach. Około 30% uczestników spotkania nie wiąże swojej przyszłości z Gdańskiem, 20% jest zdecydowanych pozostać w Gdańsku, a mniej więcej połowa nie jest pewna, czy zostanie, czy wyjedzie.

#### KWESTIE STRATEGICZNE

Uczniowie zostali poproszeni o refleksję nt. swojej przyszłości - czy upatrują ją w Gdańsku? Kolejnie, obie grupy, zarówno tych, którzy chcą tu pozostać, jak i tych, którzy chcą emigrować zostali poproszeni o zastanowienie się nad następującymi zagadnieniami:

Osoby, które chcą pozostać w Gdańsku: MOJE WYKSZTAŁCENIE - uczelnia, profil, kwalifikacje? MOJA RODZINA - jak liczna? Wychowanie i wykształcenie dla moich dzieci? Zabezpieczenie socjalne? MÓJ DOM - gdzie zlokalizowany? Jaka zabudowa? MOJA PRACA - jaka branża? Jak się przemieszczam do miejsca pracy? MÓJ CZAS WOLNY - gdzie i jak spędzam czas wolny (przestrzenie zielone w Gdańsku, morze, instytucje kultury i kluby, jakie wydarzenia kulturalne i sportowe)? Jak realizuję moje pasje i hobby? Z jakiej oferty kulturalno-rozrywkowej Gdańska korzystam?

Osoby, które chcą wyemigrować z Gdańska: Jakie warunki musiałby ofiarowywać Gdańsk w następujących dziedzinach, bym chciał się tu osiedlić/by zamieszkały tu moje dzieci? WYKSZTAŁCENIE - jakie uczelnie i o jakim profilu? Dodatkowe kwalifikacje? RODZINA - jak liczna? Wychowanie i wykształcenie dla moich dzieci? Zabezpieczenie socjalne? DOM - gdzie zlokalizowany? PRACA - jakie branże rozwijają się w Gdańsku? Jak ludzie przemieszczają się do swoich miejsc pracy? CZAS WOLNY - gdzie i jak spędza się w Gdańsku czas wolny? Z jakiej oferty kulturalno-rozrywkowej można w Gdańsku skorzystać?

#### PORUSZANE ZAGADNIENIA

#### SYNTEZA WYPOWIEDZI UCZNIÓW

##### WYKSZTAŁCENIE

##### 1. Formy wykształcenia

- zwiększenie liczby szkół, zwłaszcza zawodowych; zwiększenie ilości miejsc na uczelniach; sprawniejsze dostosowanie uczelni do zapotrzebowań na rynku pracy;
- konieczność rozwoju szkolnictwa związanego z pracą na morzu;
- idea powstania w Gdańsku uczelni wyższej, będącej konkurencją dla Politechniki Gdańskiej;
- rozbudowa bazy noclegowej (bursy i internaty);
- minimalizacja kosztów nauki ze strony ucznia i zwiększenie nakładów na edukację przez państwo;
- zwiększenie ilości zajęć praktycznych w szkołach zawodowych;
- lepsze wyposażanie placówek szkolnych w pomoce dydaktyczne.

##### 2. Preferowane kierunki wykształcenia

Poligraf, informatyk, mechanik, spawacz, fryzjer, mechatronik, policjant, sternik, ratownik medyczny, specjalista cyfrowych technologii graficznych, ekonomista, malarz-tylnik, operator wózków widłowych, programista.

##### RODZINA

##### 1. Model rodziny

- wzorce rodzin mało licznych;
- inwestycja w wykształcenie - dyplom i świadectwo pozyskanych kwalifikacji będą sprzyjać mocniejszemu profilowi pracownika;
- postulat uczniów, że chcą zostawić swoim dzieciom swobodę wyboru zawodu, zgodnie z ich predyspozycjami i pasjami oraz wychować swoje dzieci w duchu patriotyzmu, w tolerancji dla mniejszości;
- potrzeba zdobycia dobrej pracy, w celu zapewnienia sobie i swoim rodzinom godnego życia i możliwości zabezpieczenia przyszłości poprzez odkładanie oszczędności.

##### 2. Oczekiwanie względem państwa i miasta

- bardzo duże oczekiwania w kwestii pomocy udzielanej przez Państwo - darmowe świadczenia, zwiększenie liczby i wysokości zasiłków, wprowadzenie darmowej komunikacji miejskiej, finansowanie posiłków w szkołach, podniesienie zasiłku becikowego, obniżenie wieku emerytalnego, podniesienie płacy minimalnej, wydłużenie urlopu macierzyńskiego, zwiększenie możliwości korzystania ze stypendiów socjalnych;

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | - potrzebę stworzenia systemu ułatwiającego zdobycie pierwszego mieszkania, poprzez liberalizację przepisów, ułatwienia kredytowe a także przez rozwój budownictwa socjalnego.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <b>DOM</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 1. Mały własny dom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | - „Mój dom w atrakcyjnej, kameralnej lokalizacji, otoczonego terenami zielonymi, najchętniej na obrzeżach miasta, bądź w okolicznych gminach, ale z dogodnym dojazdem do centrum miasta; bliskie sąsiedztwa szkół, sklepów i miejsc użyteczności publicznej”;<br>- obniżenie stawek najmu za lokale komunalne i uproszczenia procedur przyznawania mieszkań.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>PRACA</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 1. Dojazd do pracy                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | - priorytetyzacja potrzeb w systemie transportowym: komunikacja miejska, samochód, pociąg, pieszy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 2. Miejsce pracy/zawód                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | - wskazanie branż, w których młodzież chciałaby pracować w przyszłości (poligraf, informatyk, fryzjer, policjant, kryminolog, grafik komputerowy, w branży gastronomicznej, w branży budowlanej, w klubach sportowych itd.). Jako przyszłe miejsce pracy wskazano obszar Metropolii Gdańskiej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 3. Uwarunkowania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | - postulaty o polepszenie warunków pracy, w tym zniesienie umów „śmieciovych”, podniesienie minimalnej płacy, zapewnienie lepszego bytu, ulepszenie unormowań prawnych, tak żeby zapewnić pracownikowi lepszą ochronę;<br>- zmniejszenie stopy bezrobocia.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>CZAS WOLNY</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 1. Preferowane formy spędzenia czasu wolnego                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | - bogata oferta spędzania czasu wolnego, również odpowiednia infrastruktura: kręgielnie, kina, teatry, baseny, restauracje, imprezy plenerowe i kulturalne, koncerty, festiwale piwne, jeździe na rowerze, skateparki, siłownie i w kluby sportowe;<br>- zwiększenie dostępności imprez masowych poprzez obniżenie cen biletów i poprawienie połączeń komunikacji publicznej;<br>- rewitalizacja terenów zielonych, zwiększenie ilości placów zabaw i atrakcyjnych miejsc wypoczynku rodzinnego (np. Park Oliwski, Park Reagana);<br>- organizowanie cotygodniowych loterii dla mieszkańców Gdańska, w których nagrodą byłyby np. bilety do instytucji kulturalnych i rozrywkowych. |
| <b>WNIOSKI PODSUMOWUJĄCE SPOTKANIE</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <p>Sesja pracy z młodzieżą odbyła się w przyjaznej atmosferze. Część uczestników tej sesji warsztatowej wydawała się być zainteresowana zagadnieniami związanymi z planowaniem przyszłości, dla niektórych uczniów temat był swoistym wyzwaniem i dawał szansę nad zastanowieniem się nad swoim wykształceniem i przyszłą karierą. Czym zatem mogłaby być edukacja obywatelska „dobrego Gdańszczanina”, o której mówią często dorośli mieszkańcy?</p> <p><b>Synteza ekspercka:</b></p> <p><b>Wykształcenie:</b><br/>Uczniowie wskazali wiele zagadnień związanych ze zdobywaniem wykształcenia. Podczas spotkania postulowali za zwiększeniem liczby szkół i uczelni zawodowych oraz zwiększeniem dostępu do szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje.<br/>Istotną i często powtarzającą się kwestią było również lepsze przystosowanie szkół do potrzeb uczniów, unowocześnienie pomocy dydaktycznych. Młodzież wskazała także na potrzebę powstania uczelni alternatywnej do Politechniki Gdańskiej, a także zasadność istnienia kierunków zamawianych.<br/>Uczniowie zwrócili także dużą uwagę na znaczne koszty związane ze zdobyciem wykształcenia, które są odczuwalne dla ich rodziców i opiekunów. Powracającym tematem były ponoszone corocznie koszty nowych podręczników i brak możliwości korzystania z nich przez kolejne roczniki.<br/>Uczniowie zauważają potrzebę urozmaicenia oferty szkół zawodowych, które będą przyciągać młodych ludzi z innych regionów (pod warunkiem rozbudowy bazy noclegowej w bursach i internatach).<br/>Młodzież przywiązuje również dużą uwagę do nauki języków obcych. Kilkunastu uczniów stwierdziło, że nie widzi dla siebie przyszłości nie tylko w Gdańsku, ale w ogóle w Polsce.<br/>Inną palącą kwestią okazały się praktyki zawodowe. Zdaniem respondentów powinno być ich zdecydowanie więcej i powinny być trwać dłużej. Wskazuje to na realne zainteresowanie zdobyciem konkretnego zawodu.<br/>Bardzo duża rozbieżność w preferowanych zawodach świadczy o pewnego rodzaju niedojrzałości emocjonalnej i zbyt pochopnym podjęciu decyzji o kierunku zdobywanego wykształcenia.</p> <p><b>Rodzina:</b><br/>Uczestnicy spotkań nie mieli konkretnej wizji związanej z modelem swojej przyszłej rodziny. Zwrócili jednakże uwagę na konieczność rozbudowy i zwiększenia dostępu do sieci żłobków i przedszkoli. Zauważyli także konieczność sprawnego funkcjonowania opieki medycznej.<br/>Niewielu uczniów wskazało związek między uzyskaniem dobrego wykształcenia, posiadanymi umiejętnościami a dobrą pracą. Tylko kilka osób wskazało, iż mogliby raczej sami się zatrudnić, niż szukać pracy.<br/>Młodzi ludzie w znacznym stopniu wskazywali na potrzebę zwiększenia zabezpieczeń socjalnych, zasiłków i dodatków ze</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

strony Państwa, jak i miasta, aniżeli wykazywali się przedsiębiorczymi postawami i pomysłami na swoją przyszłość. Sugestie dotyczące obniżenia wieku emerytalnego, podniesienia płacy minimalnej, wydłużenia czasu urlopu macierzyńskiego nie wynikają z decyzji respondentów, ale z sytuacji rodzin, w których się wychowują.

W wypowiedziach uczniów pojawił się również często wątek wychowywania przyszłych pokoleń w poczuciu patriotyzmu i miłości do ojczyzny.

#### **Dom:**

Pracując nad tym tematem, uczniowie wizualizowali swoją potrzebę posiadania własnego domu, w doskonałej lokalizacji, ze świetną infrastrukturą, doskonale wyposażonego, z bardzo dobrym dojazdem. Wiele osób myśli o ucieczce z miasta do okolicznych gmin, wiążąc jednak swoją przyszłość z Gdańskiem jako miejscem pracy.

Zaledwie troje respondentów marzy o mieszkaniu w bloku w popularnych gdańskich osiedlach (Suchanino, Zaspa, Przymorze).

Uczniowie podkreślali, iż konieczna jest dalsza rozbudowa dróg dojazdowych z terenów podmiejskich, na możliwość zamieszkania w pobliżu terenów zielonych. Istotną dla nich kwestią jest także obniżenie stawek najmu lokali komunalnych, preferencyjne kredyty mieszkaniowe dla absolwentów wiążących swoją przyszłość z Gdańskiem.

#### **Praca:**

Młodzi ludzie mało perspektywicznie podeszli do swojej przyszłości zawodowej. Wydało się też zaskakujące, kiedy twierdzili, że Państwo czy też miasto mogłoby wpłynąć na wysokość płacy, jak też różnych świadczeń społecznych. Większość młodzieży wyraziła swoje oczekiwania, iż ktoś ich zatrudni i, nie miała pomysłów, co można zrobić, aby pracy było więcej albo żeby była ona lepiej płatna.

#### **Czas wolny:**

W kwestii spędzania czasu wolnego uczniowie wykazali się bardzo dużą pomysłowością. Wskazali na potrzebę aktywnego wypoczynku, uprawiania sportów, edukacji kulturalnej, a także rozwijania osobistych pasji i zainteresowań. Zauważyli związek pomiędzy organizacją czasu wolnego a koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom imprez kulturalno-rozrywkowych. Młodzież w swoich podkreślała konieczność obniżenia kosztów uczestnictwa w imprezach masowych, zwiększenia liczby miejsc, w których można bezpłatnie uprawiać sport, a także zwiększenia nakładów na utrzymanie terenów zielonych i polepszenia ich walorów rekreacyjnych.

Opinie uczniów wskazują na zróżnicowane poziomy przemyślenia pewnych kwestii, w zależności od sytuacji rodzinnych, czy też ich osobistych aspiracji. Brak chętnych do tworzenia własnego przedsiębiorstwa może zaskakiwać. Należy stwierdzić, że młodzi ludzie, chociaż bardzo pozytywnie nastawieni do tego ćwiczenia, potrzebowaliby więcej czasu, aby przepracować wspomniane kwestie z nauczycielami i wychowawcami.

#### **WNIOSKI KONCOWE UCZNIÓW**

Około 30% uczestników spotkania nie wiąże swojej przyszłości z Gdańskiem, 20% - jest zdecydowana pozostać w Gdańsku, połowa nie jest pewna, czy zostanie, czy wyjedzie.

#### **Przykładowe wypowiedzi uczestników chcących pozostać w Gdańsku:**

- a. odbudowa stoczni - impuls do rozwoju gospodarki miasta, wartość historyczna, dźwigi to tożsamość miasta;
- b. likwidacja Straży Miejskiej - więcej uprzykrzają życie, niż pomagają;
- c. płatne praktyki zawodowe dla uczniów, nacisk na wykształcenie techniczne;
- d. niższe ceny biletów dla uczniów i studentów;
- e. więcej wydarzeń kulturalnych w Gdańsku - w mieście jest pusto;
- f. zmniejszenie liczby urzędników i polityków oraz obniżenie im pensji;
- g. więcej połączeń lotniczych z Gdańskiem;
- h. zabezpieczenie socjalne dla mieszkańców;
- i. rodziny 3-4 osobowe;
- j. dom na obrzeżach miasta;
- k. praca w centrum;
- l. czas wolny na świeżym powietrzu, w kinie;
- m. rozwijanie pasji i poszerzanie umiejętności zawodowych.

#### **Przykładowe wypowiedzi uczestników niezdecydowanych lub wyjeżdżających z Gdańska:**

- a. alternatywa uczelni technicznych w stosunku do Politechniki Gdańskiej;
- b. zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na ulicach;
- c. zwiększenie liczby internatów dla uczniów spoza Gdańska;
- d. dobre wynagrodzenie za pracę;
- e. dobry dojazd do miasta - większa ilość dróg - mniej korków;
- f. zwiększenie oferty rekreacyjnej nad morzem;
- g. niższe ceny mieszkań, tańsze grunty;
- h. emerytury wystarczające na godne życie;
- i. więcej parków i ogrodów;
- j. zadbanie o dobra Gdańska m.in. zabytki;
- k. zmiana kadry polityków;
- l. więcej szkoleń kwalifikacyjnych - szersza możliwość rozwoju, więcej szkół i kursów praktycznych, więcej

|                               |                                                                                                                                           |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| m.                            | praktyki - mniej teorii;                                                                                                                  |
| n.                            | tolerancja dla innych kultur i ras;                                                                                                       |
| o.                            | zmniejszenie wpływu Kościoła na państwo;                                                                                                  |
|                               | stworzenie nowych miejsc rozrywki np. wesołe miasteczka, skateparki, boiska, więcej miejsc rozrywki dla dzieci, więcej klubów sportowych; |
| p.                            | więcej ofert pracy długoterminowej;                                                                                                       |
| q.                            | większe zabezpieczenie socjalne dla rodziny;                                                                                              |
| r.                            | usprawnienia w komunikacji miejskiej, promowanie komunikacji miejskiej - rezygnacja z aut, tańsze bilety;                                 |
| s.                            | więcej kierunków na uczelniach odpowiednich dla rynku pracy, uczelnie o profilach potrzebnych na rynku pracy;                             |
| t.                            | dziś główny zawód w Gdańsku to bezrobocie - poza miastem jest więcej ofert ciekawej pracy;                                                |
| u.                            | większy nacisk na rozwój szkół technicznych i zawodowych, więcej zajęć technicznych i praktycznych, szkoły przyzakładowe;                 |
| v.                            | ulgi dla rodzin wielodzietnych typu karta dużej rodziny;                                                                                  |
| w.                            | zabezpieczenie socjalne dla rodzin oraz stypendia, wsparcie miasta w utrzymaniu dzieci;                                                   |
| x.                            | więcej obiektów i wydarzeń sportowych, koncertów, duża ilość imprez;                                                                      |
| y.                            | większe ulgi legitymacyjne;                                                                                                               |
| z.                            | lepsze wyposażenie szkół - bardziej nowoczesny sprzęt, dobra jakość materiałów i narzędzi pracy;                                          |
| aa.                           | usprawnienie działań Straży Miejskiej - pomoc, a nie karanie;                                                                             |
| bb.                           | większa dbałość o czystość miasta;                                                                                                        |
| cc.                           | darmowe przedszkola i żłobki, więcej tych placówek;                                                                                       |
| dd.                           | dofinansowanie do mieszkań w zależności od dochodu;                                                                                       |
| ee.                           | bezpieczne i czyste place zabaw dla dzieci;                                                                                               |
| ff.                           | współpraca z przedsiębiorcami - tworzenie miejsc pracy dla młodych ludzi, szanse rozwoju zawodowego.                                      |
| Sporządził: Piotr Wołkowiński |                                                                                                                                           |